Ч. 196 (12.562). Львів, пятниця 5. вересня 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	27·50 „
Річно	55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сімнацять рядків.

Львів, 3. вересня 1930.

У договорах про охорону національних меншин заключених між державами давної Антанти та кількома европейськими державами — між іншими і Польщею — є постанова, що згадані договори є зобовязанями міжнародного значіння і є поставлені під ґарантію Ліґи Націй. Згідно з дальшою постановою кожний член Ради Ліґи Націй має право звернути увагу Ради на кожне нарушення або на небезпеку нарушення якогонебудь із зобовязань договору, а Рада може тоді дати інструкції, які вважатиме за доцільні. Отже Ліґа Націй перейняла на себе означені обовязки для охорони т. зв. національних меншин і завданням Ради Ліґи Націй є стежити, щоб інтересовані держави виповнювали якслід постанови договорів.

Богато наших громадян живе в тім переконанні, що Ліґа Націй стежить за обовязками держав супроти нац. меншин. Тимчасом погляньмо як виглядає дійсність: Спеціяльний річний звіт Головного Секретаріяту Ліґи Націй за діловий рік 1929/30 посвячує діяльности Ліґи Націй у справах нац. меншин всього *сімнацять рядків*. Загальний річний звіт за поданий вище час посвячує тій самій справі всього три рядки. Діяльність Ліґи Націй у справах 40 міліонів поневолених людей під чужою владою в Европі надзвичайно розвинена, коли вистарчає подати з неї звіт у сімнацяти рядках!

Пригляньмось дальше подробицям праці і процедурі в полагодженні справ нац. меншин. „Журналь Офісіяль“ подає, що в часі від 13. червня 1929 до 31. травня 1930 вплинуло до Секретаріяту Ліґи Націй 57 петицій, з яких 26 відкинено з формальних причин, а 31 прийнято; 14 жалоб прийшло перед „виділ трьох“ і їх полагоджувано на 19 засіданях; 29 петицій полагоджено, а 2 петиції є в ході полагодження. *Ні одна з жалоб* не прийшла під розгляд Ради Ліґи Націй.

Ліґа Націй не може більше нічого сказати про свою опіку національними меншинами. Як виходить з поданого вище звіту, для Ліґи Націй у справах поневолених народів в Европі є все в порядку. Нема ні обмеження прав поневолених народів на полі шкільництва, мови і культури, ні політичних переслідувань, ні економічних перепон; усі ці справи не дають підстави Раді Ліґи Націй журитись ними. Ліґа Націй не спромоглася навіть на забезпечення придбаних вже прав поневоленими народами, які признавала їм навіть заскоруала передвоєнна бюрократія. Що більше Ліґа Націй легковажить справи поневолених народів і здається, що в розумінні членів Ради Ліґи Націй европейські нац. меншини не варті більше уваги, як дикі африканські племена. Нічого дивного, що директор секції для справ нац. меншин при Лізі Націй п. Ерік Кольбан у часі свого побуту у Львові в 1925 р. вислухавши представників українського громадянства, не дав їм ніякої відповіди у справі жалоб до Ліґи Націй. Дух, який панує в Палаті Ліґи Націй в Женеві робить на кожного демократично настроєного громадянина надзвичайно прикре враження. Якась безплідна формалістика загніздилася в тій добре подуманій, але нещасливо зреалізованій установі. Над відділом для нац. меншин повинен сяти напис з Дантового пекла „Киньте всю надію“. До відпоручників поневолених народів ставляться там як до громадян другої кляси, які можуть жалітись, але ніколи домагатись відповіди та роз'яснень. Безплодний патос парить у преґарнім закутку землі над Леманським озером.

Не наше діло звертати увагу компетентних чинників на ненормальні відносини в Лізі Націй. Нашим завданням є пояснити нашому громадянству дійсний стан, щоби не було зайвих ілюзій і надій на поміч Ліґи Націй у теперішній її формі. Нашому громадянству слід здати собі справу, що тільки зорґанізована єдність національних сил може дати надію на виборення належних прав. І тільки наші власні заходи можуть прояснити ту безмежну іґноранцію, яка панує в західній Европі у наших справах.

Д-р Олександер Марітчак.

Після конференції аґрарн. держав.

Міжнародній Інститут Хліборобства в Римі видав недавно зіставлення цін рільних продуктів у ріжних краях, у якому виказує яскраве їх заломання в цілому світі. Найбільше заломилися ціни рослинних плодів, у меншому розмірі ціни худоби і звіринних продуктів. Найнижчі були вони в березні 1930 року. Від того часу слідна деяка поправа, але виглядів на дальшу постійну поправу нема.

Цікаве ще одно явище, а саме: найбільше впали ціни у чисто хліборобських краях, як Румунія, Югославія, а зпоміж них найбільше в Польщі. Коли вказівник цін для рільних плодів стояв у Польщі в червні 1928 року на точці 197.8 — то в березні 1930 року на точці 61.3. В червні 1930 р. підійшов вказівник на 64.5, але пізніше знов обнизився. В усіх інших хліборобських державах була ситуація краща, але все таки також незавидна. Тому для них шукання якогось виходу є конечним. І з такого становища слід оцінювати наради рільної конференції у Варшаві.

Польська преса, похопна до всякої пересади, приписувала цій конференції просто благословенні висліди, реклямі не було кінця. Остаточно конференція відбулася. Але не найшла сподіваного відгомону у пресі всіх заінтересованих держав. Скінчилася в дні 30. серпня ухваленням резолюцій та проголошенням поглядів її поодиноких представників для все цікавих на новини ґазетних репортерів. Коли перечитувати зміст їх поглядів, то так і видно, що крім конвенціональних уклонів на усі сторони, а головно в сторону господаря, як це й личить чемним гостям, та крім запевнень, що в конференції не могло бути ніяких політичних мотивів чи ворожих настроїв до промислових держав, не було й не вироблено на конференції якоїсь окресленої програми для спільної акції в поборюванні господарської скрути.

Найвиразніше висказався ще болгарський міністр рільництва Ґріґор Вассілев. У його словах вичувається велика здержливість, а навіть песимізм. Він заявив, що варшавська конференція не може мати так скоро впливу на поправу та що процес поправи буде дуже довгий, бо на хліборобську депресію ділають впливи дуже мало залежні від цих держав, що брали участь у конференції, а куди більше впливає на хліборобську депресію ситуація на світових ринках. Він свідомий того, що світова знижка цін, а одночасно фінансове вичерпання хліборобських держав є надмірною перепоною, якої конференція не в силі побороти.

Той самий тон видно й у вісьмох ухвалених резолюціях, у яких стверджується лиш конечність студій, збирання статистичних виказів і вдоволення з перших кроків, до порозуміння рільн. країв та постанова про потребу скликування частіших конференцій, а найближчої у кредитових справах на день 30. листопада. Одначе реального схоплення справи та постанови про спільні програмові кроки нема. Значить: буде, як бувало, представники ріжних держав переконали себе тільки взаїмно про свою слабину, а такі похопні до всякої пересади польські часописні справоздавці стратили джерело годування своїх читачів дальшими надіями на благословенні висліди конференції.

І не диво, що воно так вийшло, бо конференція не мала сили стримати убийчого для европейських хліборобських країв надміру продукції на безмежних землях Австралії чи на просторах усіх американських земель, що, нетикані досі людською рукою, стали по війні, завдяки удосконаленням господарської техніки, найкращим тереном для продукції хліба. Конференція не в силі також спинити навантажених збіжем кораблів з Радянщини, яка просто заливає своїм дешевим збіжем европейські ринки. Хіба на день, два, і то лиш великим власникам можуть допомогти експортові премії чи інші розпорядки тоді, коли з Шикаґо прийдуть бездротні вісти про ціни.

Таксамо не можуть нічого помогти такі конференції, коли хліборобське населення дотичних країв угинається під тягарем данин і не в силі вести раціональнішої господарки задля тісноти гроша та його дорожнечі, задля відсутности державної допомоги для наладнання комунікації, меліорації, комасації і багатьох інших умовин з метою поправити варстати праці.

Серед таких обставин може прийти якась поправа лише тоді, коли будуть знижені ціни всіх промислових продуктів, а головно тих, що їх потребує хліборобство. І всі явища вказують на те, що знижка цін на ці продукти йде. Вона викликана саме утратою ринків на збут цих продуктів у хліборобських краях. Що правда, промислові краї опираються цьому дуже сильно, бо знають, що воно рівняється їх економічній катастрофі. Але до цього доводить природний закон т. зв. господарської рівноваги, дарма, що шляхом жертв, заломань, катастроф, які можуть поступати або повільно, або перегнатися як буря, що ломить і руйнує, поки не настане погідна рівновага між хліборобством і промислом та між усіми посередніми ділянками світового господарського життя.

М. Творидло.

Перед виборами в Німеччині.

Німецька преса подає, що у виборах до нім. парляменту бере участь *24 партії*, а окрім цього 6 партій долучилось через брак засобів до інших партій. У попередньому парляменті було тільки 13 партій. *Партія націоналістів Гуґенберґа має* 444 щоденників і журналів, у минулім парляменті ця партія мала 79 мандатів. Цю партію підтримує „штальгельм“. Головною метою партії є ревізія версайського договору, зміна польських кордонів, реставрація монархії.

Фашисти Гітлера в минулому парляменті мали 12 мандатів, тепер мають 18 щоденників. Ця партія опирається головно на молоді, а її мета: обєднання всіх німців в одній державі.

Економічний Союз, це табор свіжо утворений, до якого головно належать заможніші селяни під проводом д-ра Бредта.

Партія народня, яку колись репрезентував Штреземан, це партія, що мала 45 мандатів, до неї належать промисловці і фінансісти, а тепер ця партія веде аґітацію при помочі 56 щоденників.

Табор Центра під проводом Вірта і священика Каяса розпоряджає 90 часописами, а в минулих виборах дістав цей табор півтора міліона голосів.

Соціялдемократи під проводом Отта Лебе, Міллера, Брайтшайда видають тепер 169 щоденників. Ця партія мала 153 мандати і майже 9 міліонів голосів.

Комуністи під проводом Ернеста Тельмана і Кляри Цеткін, мали 54 мандати і 3,200.000 голосів.

Інші партії мають по кілька щоденників.

XII-ий Зїзд Міжнародньої Студентської Конфедерації в Брюселі

(12.—26. серпня 1930).

В присутности ректора брюсельського університету, заступників бельгійського правительства та бельгійської преси, дипльоматичного корпусу в Брюселі та студентства Бельгії і заграничних гостей-студентів відкрито 13. серпня ц. р. в брюсельській Академії Мистецтв XII. Зїзд Міжнародньої Студентської Конфедерації (С. І. Е.). На Зїзд прибули студентські відпоручники з 35 країв Европи, Америки, Азії та Африки. Українське студентство заступали на Зїзді пп. В. Оресецький та Дм. Андрієвський. Третій делеґат працював на Зїзді дуже мало.

Програма праці на зїздах Міжнародньої Студентської Конфедерації все приблизно та сама і її вже нераз оголошувано на сторінках „Діла“. З другої сторони неможливо в цій короткій інформаційній статті торкнутися всіх питань, які порушувано на Зїзді. Ширший звіт з брюсельського Зїзду CIE буде поданий своєчасно в органі Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС-а) „Студентський Вістник“ (Прага). Ми хочемо тут обмежитися тільки до загальних, найконечніших інформацій.

Зїзд працював у шістьох комісіях, а саме: I. комісія (т. зв. політична); II. комісія — університетські справи, міжнародній студентський музей у Празі, публікації Конфедерації і т. д.; III. комісія — міжнародні звязки та подорожі; IV. комісія покищо не працює (її аґенди веде II. комісія); V. комісія — самодопомогова акція студентства, студентські доми, міжнародня студ. санаторія у Швайцарії; VI. комісія спортова — міжнародні студентські змагання, міжнароднє студентське спортове бюро. Спеціяльна комісія розбирала прохання ріжних студентів про приняття до Конфедерації.

Треба признати, що цьогорічний Зїзд CIE був досить оживлений, а то навіть бурхливий. Особливо гостро виступало на брюсельськім Зїзді німецьке та юґославянське питання, а до деякої міри також справа еспанського та українського студентства. Опір німецького студентства з Міжнародньою Студентською Конфедерацією тягнеться вже цілими роками. Конфедерація побудована на державнім принципі, себто не приймає у свої члени таких студентських централь, які заступають студентство з ріжних держав, хочби й тої самої народности. А в німецькій студентській централі в Берліні зорґанізоване все німецьке студентство в Німеччини, Австрії, Чехословаччини й Данціґу. В Брюселі прийшло до гострої полеміки між представниками німецького студентства з одної сторони і чехословаками та поляками з другої сторони. Члени Зїзду поділилися на два табори. Одначе німці мали все таки більшість Зїзду проти себе. Через це німецькі делеґати покинули передчасно брюсельський Зїзд та заявили, що поривають з Конфедерацією всякі організаційні звязки раз на все.

Хорватське та македонське студентство не признає юґославянської студентської централі в Білгороді та подало прохання про приняття його до CIE, як самостійних студентських чинників. Зїзд, як звичайно в таких справах, по довгих та бурхливих дебатах відкинув прохання хорватського та македонського студентства.

З цієї нагоди скористали поляки і запротестували проти представництва українського студентства зі Східної Галичини та інших українських територій під Польщею через ЦЕСУС на міжнародньому форумі. Виявилася довша перепалка між українською та польською делеґаціями. Поляки заявили, що не допустять, аби ЦЕСУС заступав на міжнародньому форумі українське студентство з Польщі. Одначе польське домагання не перейшло. При цій нагоді треба признати, що поляки надзвичайно активні на міжнародньому терені. В Брюселі було їх около 40, з того мала часть пілсудчиків, які не все гармонійно співпрацювали з ендецькою більшістю. Брюсельський Зїзд поляки просто закидували ріжного роду брошурами, і то часто досить тенденційними. В одній брошурі напр. подано скількість українського населення під Польщею цифрою 3,900.000 душ, проти чого запротестував український делеґат.

Румунські студенти, які спеціялізувалися на жидівських погромах — прибули цього року до Брюселя в поважнім числі 17 душ. Румунське студентство ґальванізують на міжнародньому форумі головно польська та чехословацька студентська централя.

Московська делеґація була така слаба, що не можливо було навіть викликати з нею якийсь конфлікт та звернути увагу світа на українсько-московський антаґонізм. „Москаль“ обмежився тільки до роздачі антибільшовицьких брошур у чужоземних мовах. Даємо слово москаль у лапках, бо фактично є це найгіршого сорту український ренеґат, який студіює у Празі в українськім університеті, говорить чудесно по українськи (сам з Київщини) та заявляє, що він українець-русскій (сік!), тільки іншої партії між українські самостійники-сепаратисти. Гіршого типа, як нам підсунули московські еміґранти, годі представити. А треба відмітити, що цей панок є головою Союзу Славянського Студентства у Празі (куди не входять українці та білорусини) й вічним делеґатом московської студентської централі на міжнародніх студентських зїздах.

Еспанське студентство розкололося на дві части: католиків та лібералів (велика часть цих останніх є республиканцями). Зїзд признав заступництво еспанського студентства в Міжнародній Конфедерації центральному союзові еспанських студентів-лібералів.

У першій комісії здавав український делеґат звіт про положення українського народу та студентства. Бесідник підчеркнув у своїм звіті, що 7 міліонів українців під Польщею не мають до сьогодня не то що своєї власної високої школи, але навіть ані одної катедри, коли між тим на еміґрації процвітає українська наука і працює цілий ряд українських високих шкіл. Поляки мовчали і тільки просили копії згаданого звіту.

В третій комісії подано звіт про організацію студентських подорожей серед українського студентства, міжнародню студентську леґітимацію ЦЕСУС-а то-що. В пятій комісії предложено економічний звіт ЦЕСУС-а.

Шеста комісія постановила зорґанізувати міжнародні студентські спортові змагання 1932 р.: зимові в Татрах (Чехословаччина), а літні в Женеві. При цій нагоді просила чехословацька делеґація, аби українські молоді спортовці вже нарешті взяли участь у міжнародніх спортових змаганнях студентства, принайменше в Татрах.

Делеґати звиділи цілий ряд бельгійських міст, як Лієж, Лувен, Спа, Бруж, Остенде, Антверпен та Ґанд, де їх приймали ректори високих шкіл, бурмістри та інші представники бельгійського уряду та громадянства. Підчас поїздки до Ґанд запросив частину делеґатів до себе на обід в замку Беревельде (8 км. від Ґанду) визначний бельгійський політик, сенатор та ґубернатор провінції — ґраф де Кершов де Дантерґем. Підчас обіду український делеґат мав коротку розмову про Україну з ґрафом і його родиною. На банкеті міністерства закордонних справ та мистецтв (28. VIII.) були два українські делеґати.

Чужинне студентство цікавилося українським питанням в Брюселі ще більше, ніж на оксфордськім зїзді. Майже не було жадної делеґації на брюсельськім зїзді, з якою би українські делеґати не передискутували української справи

Е. ОНАЦЬКИЙ.

Фізичне й моральне виродження народів.

Зріст народжень. — Українці. — Роля столиць. — Заходи фашистівського уряду. — Що каже Муссоліні.

Недавні числа „Діла“ (ч. 185 та 186) принесли дві цікаві статті, які ніби й не стоять із собою в жадному звязку і належать до ріжних авторів, а проте кидають яскраве світло на проблему, що одною своєю стороною є незвичайно актуальна для нас, а другою — для цілої Европи.

Маю на увазі статті п. М. Творидла „Кандидати ве емеритів“ та п. Т. Монюка „Причини виродження народів“.

П. Монюк спиняється над статтею п. Борського в „Народній Політиці“, в якій автор, проаналізувавши статистичні дані про кількість народжень в европейських країнах взагалі і в Чехословаччині зокрема, приходить до висновку, що „найпевнішу будучність мають держави найбідніші і найменш культурні, себто весь схід Европи від лінії Польща-Словаччина-Югославія. Цей самий образ представляє в малому Чехословаччина, де найкультурніші та найзаможніші чехи стоять найгірше, тоді як будучність належить до Прикарпаття та Словаччини саме тому, що вони найбідніші та найменше культурні...“

П. Монюк не хоче погодитися з твердженням п. Борського, що зі зростом „культурности й заможности“ приріст населення мав би зменшуватися, і гадає, що „у нас українців... з ростом культурности та заможности зростає також і приріст населення, і це, безумовно — каже він — швидше чи пізніше буде основою нашої кращої будуччини...“

Треба ствердити, що, згідно з останніми статистиками, український народ стоїть на першому місці по приросту населення серед усіх европейських народів і це в дійсности дає нам велику запоруку на будучність і є непомильною ознакою фізичного здоровля нашого народу. Та треба булоб іще довести, що одночасно з приростом українського населення зростає, як каже п. Монюк, його „культурність і заможність...“ Мені здається, що ми маємо всі дані говорити не про зріст заможности, а навпаки про поширення страшних злиднів, особливо на Радянській Україні.

Український народ зростає в своїй кількости більше від інших народів, бо він більше від інших народів є **селянським** народом. Він не має великих столиць, що приваблюють своїми облудними чарами тисячі селянських синів, що перетворюють їх у модерних номадів, які блукають з одного помешкання на друге, втрачаючи всяку традицію, віру, всякі ідеали, окрім ідеалів фізичного задоволення та особистої втіхи. Як пожадливий і ненажерний Молох, велике місто вимагає від сільського населення все нових і нових жертв, і ціла країна починає поволі зосереджуватися довкола якогось одного величезного паразитного центру, як у Франції та Австрії, або довкола кількох таких центрів, як у Німеччині та Анґлії. Населення міст все зростає й зростає, та не коштом народжень, а коштом внутрішньої еміґрації. Берлін за одне століття перейшов від 100.000 до 4 міліонів мешканців, — але власне внаслідок такого свого жахливого зросту придбав титул найбільш безплідного міста в цілому світі. В Ню-Йорку на тисячу мешканців народжується 20 дітей, у Льондоні — 17, а в Парижі — 16, у Відні 10, в Берліні — 9,9.

Велике місто накопичує в собі все, що є найбільш (морально й фізично) нездорового в цілій країні. Життя вирує в нім безнастанно і рідко яка родина нпр. в Парижі переживає три покоління. Венеричні хороби, атретизми, туберкульоза і зловживання алькоголем та наркотиками швидко підривають плодючість. Страшна боротьба за грошем і втіхами виснажують енерґію, вбивають радість, підкопують щастя і доводять дуже часто до фізичного самогубства. У 1925. р. в Німеччині було 15.273 самогубств, у тому числі в Берліні 1730 самогубств, отже на кожних девять самогубців один берлінець; та і інших самогубств треба шукати між мешканцями інших великих міст, а не села.

Ще до недавна в европейському світі істнувала загальна опінія про незвичайний зріст народжень в Італії. Муссоліні в травні 1926 р. побачив себе примушеним звернути загальну увагу на хибність цієї опінії: в Італії, як і в інших країнах Европи, кількість народжень падає: в рр. 1881-85 на кожних 1000 мешканців в Італії приходилося 38 народжень (на Україні ще досі 39), в 1915 р., а момент оголошення війни коефіціент народжень зійшов на 30,5 на тисячу, і і в 1927 — доходить до 26,9 на тисячу. Тимчасом як перед війною треба було аж тридцять років, щоби коефіціент народжень упав на 8 пунктів, після війни Італія за сім років вже губить чотири. „Теперішній коефіціент 26,9, — казав Муссоліні, — ми завдячуємо виключно сільському населенню. Усі італійські міста знаходяться в дефіциті. В містах не лише не маємо рівноваги, але кількість смертей **перевищує** кількість народжень. Колиски порожніють, кладовища поширюються“.

Фашистівський уряд негайно вжив цілу низку енерґійних заходів, щоби зарадити страшному лихові упадку народжень серед італійського народу. Серед цих заходів варто згадати встановлення спеціяльного податку на нежонатих чоловіків, нагородження батьків численних родин при помочі звільнення їх від усіх податків; введення вельми суворих законів проти зігнання плоду і особливо заборону еміґрації сільського населення до міст.

„Але, — проголосив сам Муссоліні в статті, надрукованій в журналі „Єрархія“, — я зва-

в тій чи іншій формі. Два 21. серпня запросила українська делегація до себе представників американського, англійського, голяндського та турецького студентства, які провели цілий вечір на дружній розмові з українцями та мали змогу побачити українські гравюри й мистецькі образи українських артистів. При кінці Зїзду роздано між чужинних делегатів інформаційну українську літературу в чужомовних мовах.

Черговий Зїзд Міжнародньої Студентської Конфедерації відбуватиметься в Букарешті.

Брюсель, 26. серпня 1930.

В. Лужанський.

НА СХІДНІ ТЕМИ.

Нове в китайській революції.

Не треба узагальнювати. — Багатий центр. — Дійсна причина заворушень. — Роля III-го Інтернаціоналу.

Вже від довшого часу надходять неспокійні відомости з Китаю. В провінціях на південь від Янгцекянгу, вибухли нові великі заворушення. Їх осередком є богата, густо заселена провінція Гонан, положена на південь від середньої течії Блакитної ріки.

Цей рух охрещено іменем „комуністичної революції", яка заливає кровю та пожежами найбагатші провінції середущого Китаю.

Події ці треба розглядати з погляду загальної ситуації краю і вони вимагають ріжних пояснень.

Взагалі події в Китаю не можна лучити в органічну цілість, себто підтягати їх під загальну дефініцію, з огляду на величину терену, населення, ріжнородність умов цієї ґіґантичної держави, яка уявляє з себе властиво величезний інший світ, жовтого континенту.

Те, про що скажемо, торкається виключно справ центральної частини властивого Китаю, провінцій, що положені по двох боках середнього і долішнього бігу ріки Янгцекіянґ.

Край цей, якого господарським центром і стратеґічним вузловим пунктом є місто Ханков, донедавна був найкраще розвиненою частиною китайської держави. Заселений дуже густо, спокійною, працьовитою людністю, користав він з широкої самоуправи та завдяки добрим водним шляхам мав широкий збут свого головного продукту — чаю.

Місцеві війни оминали його до часу повстання тайпінгів, коли-то він відіграв ролю бази цього повстання, що було причиною та початком його занепаду.

Надзвичайно богатий у природні богатства центральний Китай має у великій кількости цинк, залізо, вугілля, срібло та навіть золото. У другій половині XIX. століття розпочинається тут промисловий рух і ці провінції зазнають цілком нового незнаного для Китаю життя, зокрема-ж від 1912 року себто від часу проголошення китайської республики та відчинення доступу для чужинців, чи пак поширення цього права на весь терен цього краю.

Перехід від примітивних умов дрібного хліборобства, що майже не знало заліза, тимбільше машин, до складного капіталістичного і промислового господарства, пішов у такому швидкому темпі, що не могло бути й думки про те, щоби широкі верстви китайської людности пристосувались до нових умов господарювання. Повстала значна кляса пролетаріяту, такого бідного, як це тільки може бути поміж китайською беземельною людністю, що шукає заробітків у промисловому місті. Доки життя йшло більш-менш нормальним темпом (як на китайські умови) і розвивалась торгівля та промисловість, досі верстви цієї бідноти знаходили сякий-такий хоч дуже нужденний заробіток.

Революції та внутрішні війни, які тягнуться від довгого часу, знищили навіть і цю непевну рівновагу.

Перерва в комунікації, упадок торгівлі, знищення промисловости, на чолі якої стояли чужинці, що покинули свої становища із страху перед непевністю свого життя, — все це зруйнувало дощадно господарчу систему центрального Китаю. Настав великий хаос; це густо заселений край і тому почався тяжкий голод міліонів.

Ось і правдиве джерело примітивного китайського „большевизму", що запанував у великій частині південних китайських провінцій. Зміст його в тому, що дрібний виробник, робітник, „куліс" та знищений постійною війною селянин — усі вони не маючи заробітків стоять перед маревом голодової смерти. Кожний із них нападає на першого стрічного, якому можна ще відібрати шматок хліба. Це люди, які не мають нічого крім порожнього шлунка та шукають можливости його наповнити. Рух цей не є зорганізований у точному значінні цього слова.

III.Інтернаціонал, який давно уважно слідкує і піддержує китайські заворушення, знов звернув пильнішу увагу на китайські справи. За допомогою його зорганізовано перед кількома місяцями повстання проти національного нанкінського китайського уряду, який здавалося ось вже опанує ситуацію, ледве чи не в більшій частині китайської території. За терен повстання вибрали вище згадані центральні провінції, де агітатори забезпечені в гроші, збирали голодні маси і перекуплювали генералів з їхніми арміями. Накладання великих викупів та пропаганда погромів у зайнятих місцевостях дала успіх „комуністичній революції", в ряди якої пішли маси голодної китайської людности.

Така „організація" повстання проти національного нанкінського уряду незвичайно утруднює ситуацію уряду, який, до речі, є в тяжкій фінансовій ситуації. Але й так звана „комуністична революція" не може організовано вести свого повстання і якби комуністичний рух поширився на більшість провінцій, то в сучасних китайських умовинах, після знищення шляхів революційний уряд не опанує руху і не зорганізує владу.

Збільшення анархії, нищення господарчого життя і зміцнення голоду — ось перспективи китайського життя в центральних провінціях. Дальше погіршення ситуації дало би одиноку можливість виходу із неї, а саме: чужу інтервенцію. Та покищо на це нема виглядів.

Л. Л.

Вибори.

КОМУНІКАТ НАРОДНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНЦІВ М. ЛЬВОВА.

В дні 2. п. м. маґістрат м. Львова зарядив реєстрацію управнених до голосування в м. Львові. Власникам (чи управителям) реальностей доручено реєстраційні карти, які мають бути доручені головам родин, для виповнення тими, що мають право голосування.

Право голосування у Львові (як зрештою у цілій Польщі) має кожний громадянин польської держави (за виїмком військових у чинній службі), так мущини, як і жінки, що в дні 30 серпня 1930 р. покінчили 21 літ і не є (судовим присудом) позбавлені цього права та мешкають у Львові принаймение від 29. серпня 1930 р.

Кожному, що має право голосування, має бути доручена реєстраційна карта, яку належить виповнити зараз-же в дні її одержання чітко і згідно з правдою і віддати власникові реальности чи управителеві.

Реєстраційну карту треба виповнити так як звучить метрика чи ідентичність (довуд особісти).

ЗВЕРТАЄМО УВАГУ УКРАЇНСЬКИМ ВИБОРЦЯМ, ЩО ВИПОВНЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ КАРТИ Є ДУЖЕ ВАЖНОЮ РІЧЮ, БО НА ЇХ ОСНОВІ БУДУТЬ УКЛАДАНІ СПИСКИ ВИБОРЦІВ. ЯКЩО ХТО НЕ ВИПОВНИТЬ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ КАРТИ — ТИМ САМИМ НЕ БУДЕ ЙОГО В ВИБОРЧІМ СПИСКУ І ЙОГО ГОЛОС ПРОПАДЕ.

ТОЖ БЕРЕЖІМ НАШОГО ПРАВА І НЕ ДОПУСТІМ, ЩОБИ У ЛЬВОВІ ПРОПАВ ХОЧБИ ОДИН УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС!

Довідуємося, що виборцям доручається за-мало реєстраційних карт (дають одну картку на родину, підчас коли кожний управнений до голосування має мати окрему реєстраційну картку). В такім випадку ТРЕБА НЕГАЙНО ЖАДАТИ У ВІДПОВІДНІМ КОМІСАРІЯТІ ДОДАННЯ КАРТОК.

Реєстраційні карти мають бути після їх виповнення віддані власникам реальностей найдальше до дня 4. ц. м.

ЗЛЕГКОВАЖИВШИ ЗАКОН ПРО ПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З 1924 Р. — маґістрат ВИДАВ ЗГАДАНІ ДРУКИ РЕЄСТРАЦІЙНИХ КАРТ ТІЛЬКИ В ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ. Звертаємося отсим до українського населення м. Львова, щоби реєстраційні картки ВИПОВНЮВАЛИ ТІЛЬКИ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Вкінці взиваємо, щоби голови родин ДОРУЧИЛИ НАМ СПИСОК УПРАВНЕНИХ ДО ГОЛОСУВАННЯ В ЇХ РОДИНІ — ТА УМОЖЛИВИЛИ НАМ В ЦЕЙ СПОСІБ ПЕРЕГЛЯД УКРАЇНСЬКИХ ВИБОРЧИХ СИЛ.

Всяких інформацій в справах виборів уділяє безплатно УКРАЇНСЬКИЙ ВИБОРЧИЙ КОМІТЕТ НА М. ЛЬВІВ у Львові при вул. Костюшка 1 а, II. п.

НАРОДНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНЦІВ М. ЛЬВОВА.

А Березовський, вр. голова. **В. Баран** вр. секр.

жаю, що всі сі закони — позитивні чи неґативні — можуть знищити чи затримати явище виродження, лише в тому разі, коли сам народній організм, до якого вони торкаються, має ще силу реаґувати. В цьому разі далеко більше, ніж закони, має значіння народня мораль і особливо релігійна свідомість одиниці. Якщо людина відчуває радість і гордість, що буде „продовжена", як родина і як нація; або якщо людина навпаки не відчуває нещастя і ганьби вмерти як одиниця, як родина і як нація, — ніякі закони тут нічого не допоможуть. Закони повинні бути лише спонукою, щоб зберігати звичаї... Мусимо тепер перевірити, чи душа фашистівської Італії дійсно непоправно отроєна гедонізмом, міщанством і філістерством. Коефіцієнт народжень не є лише покажчиком все зростаючої сили батьківщини, не є лише, як казав Шпенґлер „едина зброя італійського народу", — але мусить служити ознакою життєвости італійського народу і його волі, щоби передати цю життєвість в віки віків. Якщо ми не переможемо цього явища, все те, що зробила і що ще зробить фашистівська революція, буде цілком зайве, бо прийде момент, коли наші поля, фабрики, школи, касарні не матимуть у собі більше людей. Один французький письменник, який працював над цими проблемами, написав: „Для того, щоби говорити про національні проблеми, треба перш за все мати націю". „Отже нація існує не лише, як історія і як територія, але і як маси людей, що розмножуються з покоління в покоління".

Як бачимо, наш народ, з його коефіцієнтом народжень 39 на тисячу може служити ідеалом фізичного здоровля для всіх інших народів Европи, тимбільше, що коефіцієнт той, — наскільки можна судити з вельми поверхових статистик, що переводилися на нашій території, — залишається більш менш постійним на одній лінії і не виявляє жадних нахилів до зникнення.

(Докінчення буде.)

Про емеритальний відправний фонд.

Чи приватні службовики українських установ можуть причинитися до створення нового кооперативного банку для сільсько-госп. кооперації?

(Дискусійна стаття.)

I.

Обставини, серед яких живемо, приневолюють нас до щораз інтензивнішого шукання нових доріг забезпеки не лиш еґзистенції на економічному полі, але й правильного розвитку. Одною з таких доріг є висвигнена недавно „Супругом" незвичайно актуальна справа Українського Пенсійного Інституту чи пак справа емеритального відправного фонду на старість.

Коли асекураційне Т-во „Дністер" зуміло при останніх реформах польської держави хоч вчасти задержати свій стан посідання, то наш У. П. І., не зважаючи на величезне значіння, яке міг мати для нашого економічного життя, полишений чомусь своїй долі, уважається сьогодня страченим. Кому завдячувати занедбання справи У. П. І., не знати. Маєтьея враження, що нам взагалі непотрібно вплачуваних нами на пенсійний фонд грошей, або ми не є здібні не лише про них дбати, але й ними орудувати. Вже третій рік з поминенням українських установ і працьовників нашими міліоновими фондами розпоряджається Польський Заклад Пенсійний (З. У. П. У.). Вкладки наших установ ідуть на будову величезних будівельних обєктів, у яких не найшов досі приміщення ні один український приватний службовик.

Але й те, що обіцює Загальний П. Пенсійний Інститут на будуче, є такої преблематичної вартости, що приневолює приватних службовиків, як наших, так і чужих, до додаткового забезпечення на старість у такій чи іншій формі. Для нас це питання тим важніше, що мусимо використовувати кожну можливість громадження фондів для власних цілей.

Вже довший час по утраті власного У. П. І., а з тим і можливостей використовувати міліонові фонди, які збирає У. П. І., приватні службовики,

згуртовані в орг. „Супруга", стараються повернути в якійсь формі утрачені користи. З намічених в тій ціли двох форм, а саме: творення Українського Пенсійного Інституту на надвижку і творення емеритального відправного фонду на старість по установах, ця друга форма, як більш підхожа й корисна для наших установ, прийнялася. Фонди мали бути складані з половини складок, плачених до У. П. І. (— до У. П. І. складалося 20 відс. платні місячно, до З. У. П. У. складається лише 10 відс., з чого, як і передше, частину платить установа, а частину службовик), себто 10 відс. місячних поборів, з чого частину мав платити службовик, а частину установа. Фонд незаче ощадність мав бути виключною власністю службовика в обороті установи і мав бути опроцентований найвищими відсотками, які дотична установа комунебудь платить. Фонд такий міг службовик підняти щойно по відході з установи.

Здавалося, що така наглядно корисна акція, яка з одної сторони заохочувала, а то й примушувала морально службовика до постійного складання нерушимої ощадности, а з другої винагорода службовика у формі вплати на його емеритальний фонд, при чому готівка лишалась б в обороті установи, заохотить і найбільш консервативні наші установи до впровадження в життя такого фонду у себе. Та — на жаль — так лише здавалося. На переведення цієї акції у себе здобулися до сьогодня лише декотрі центральні установи у Львові та повітові в краю. Іншим мабуть не в смак це до деякої міри за сміле посягнення, не в смак може тому, що декотрим директорам прийшлося би платити на цей фонд чарівні зі службовиками. Службовики тих установ могли приняти би це лише прихильно, бо користи емеритального відправного фонду аж надто наглядні*).

Та організація „Супруга", пропаґуючи цю акцію, не мала на думці переведення її лише в декотрих установах. Її бажання, як і всіх згуртованих у ній прив. службовиків, було і є при помочі провідних чинників наших культурно-освітніх та економічних установ перевести акцію так, щоб нею охопити край, охопити не лише економічні установи міст і сіл, але також такі культурні установи, як Рідна Школа, Просвіта, наші видавництва, не виключаючи приватних підприємств, адвокатських канцелярій і т. д.

Не зважаючи на своєрідну відразу деяких провідних чинників у нашому економічному і культурному життю до деяких іновацій (хочаб ці новости мали небуденне значіння в розвитку нашого життя), нам рішучо не можна залишити цеї важної в наших економічних змаганнях акції. Що більше: у відповідь на забрання нам У. П. І. й унеможливлення використовувати складані нами на пенсійне забезпечення міліонові фонди, нам слід піднести цю акцію з новим завданням, а саме з кличем: *творім Кооперативний Банк для сільсько-госп. кооперації на відкладі емеритальних відправних фондів усіх наших економічних і культурно-освітніх установ!*

II.

Конкретний плян такого Банку годі тут обговорювати, та деякі цифри мусять переконати нас, що нема нічого неможливого при зрозумінні ваги обставин і добрій волі тих, які малиб тут щонебудь до говорення.

Завданням такого Банку булоб стати майже новим Пенсійним Інститутом. Він мав би гуртувати і забезпечувати емеритальні фонди всіх службовиків на відповідних відсотках, при чому службовики мусілиб мати відповідний вгляд на господарку тими фондами. З фондів малиб користати всі кооперативні надбудови посередньо через торговельні централі у формі отвертих товарових кредитів, у відповідному відношенні до емеритальних фондів дотичної установи і вплачених нею уділів. Уділи установи повинні би зростати у пропорціональному відношенні до емеритальних фондів дотичної установи. Контроля господарки установи, яка користатиме з банкового кредиту, малаб бути переводжена не лише через Банк, але також через уповажненого заінтересованих службовиків, власників емерит. відправного фонду у нутрі самої установи, при чому ці останні моглиб бути також мужами довіря Банку. Безпосереднє задоження Повітового Союзу Кооператив чи інших гуртівень у торговельних централях не істнувалоб. Кредити для П. С. К. булиб отверті, не векслеві, зате П. С. К., замісць передержувати готівку з торгів на викуп векслів, мусіли би всю готівку з торгів відпроваджувати щоденно через П. К. О. на оплату свого довгу в Банку. (Аналогічно сплачувалиб кооперативи 1-го ступня свої довги в П. С. К.). Як П. С. К., так само торговельні централі у вносинах з першими джерелами достав покривали би всі свої зобовязання через Банк, при чому Банкові булоб залишено користування зі сконт за передчасне криття доставця. Тимсамим Банк став би платничою касою централь і П. С. К. (Цальштелле). З часом всі трансакції централь зі своїми доставцями мусілиб бути в отвертому кредиті чи радше вінкульовані виключно на свій Банк.

До такого ставлення справи примушує не лише потреба громадження фондів, не лише потреба збільшення довіря службовиків до господарки емеритальними фондами, але й ті півміліонові зайві витрати, які виказує що-року наша кооперація при господарці векселевими кредитами. Наша кооперація витрачує річно понад 100 тисяч зол. на самі векслеві бляникети, около 150 тисяч на кошти пересилки, переписку, кошти інкаса і векслеві протести, а коли візьмемо під увагу ще й пересічно $1^1/_2$ % ріжниці цін чи пак страти на сконтах при кредитовій господарці векслями (векслеві обороти кооперації сягають сьогодня понад 30 міліонів річно), то непотрібні в дійсности витрати кооперації сягають далеко понад 500 тисяч зол. річно! Емеритальні фонди, які саме малиб бути підкладом розросту такого Банку, при нинішніх понад $4^1/_2$ міліонових платнях приватних службовиків річно, повинні виносити щонайменше 300 тисяч зол. річно; вони зростатимуть з року на рік не лише в міру зросту платень, але й в міру охоплювання щораз ширших кругів службовиків, чи пак установ*). Самі центральні наші установи у Львові моглиб зложити річно до Банку щонайменше 100 тисяч зол., виплачуючи понад міліон зол. платень. Кошти удержання Банку не булиб новим тягарем для кооперації, бо вони йшли би саме з частини тих зайвих витрат, про які згадувано вище, з вінкуляційних провізий, з провізий за акредитування, які дотепер ішли в чужі руки, а вкінці з малих ріжниць відсотків і сконт. Зрештою сьогодня центральні торговельні установи і так держать десятки урядовців, які займаються виключно кредитовими справами установи і переписуванням векслів. Розмежування діяльности торговельних кооп. централь і передання цих кредитових справ разом з урядовцями власному Банкові не лише заощадить їм масу енергії, яку досі витрачували на кредитові справи (між іншим на підписування десяток тисяч векслів), причиниться не лише до доцільнішої контролі кредитоспосібности і грошевої господарки кооп. підбудов, але що більше: уможливить торговельним централям занятися всеціло тою роботою, якої всі від них вимагають.

Дуже можливо, що деякі одиниці чи установи поставляться неґативно до одної або другої акції, розуміючи, що власна кишеня є найкращою забезпекою власної ощадности. Таким слід відповісти, що від них очікується приміру, від них очікується довіря так, як вони вимагають його для себе. Саме творення емерит. відправного фонду має для нас ще друге велике значіння. Ми нею дорогою можемо дійти вкінці до того, що будемо мати засібну урядничу клясу, яка чейже ради самої праці для кооперативної ідеї чи ідеї Рідн. Школи не може залишатися вічним інтеліґентним пролетаріятом. З другої сторони такий пролетаріят є для кооперації зовсім небажаним чинником не лише тому, що беззасібні одиниці не дають найменшої матеріяльної забезпеки перед евентуальними зловживаннями, але й тому, що легкодуший службовик, працюючи в місті чи на селі, не дбаючи про заощадження чогонебудь з платні на старість, ділає просто деморалізуюче на поширене його впливам оточення.

Щож до кооператив першого ступня, то введені там емеритальні відправні фонди усунуть у поважній мірі не лише дотеперішні манка, але піднесуть також кооперативи як варстати праці в очах і крамарів і їх членів.

Одинока установа, яка моглаб вище наведену акцію перевести для добра як кооперації, так і цілого нашого економічного життя, це Ревізійний Союз Українських Кооператив. Тому можна сподіватися, що „Супруга" не залишить започаткованої раз акції і доложить усіх старань, щоби якнайкраще завершити діло у спілці з Ревізійним Союзом.

Інж. Андрій Сербин.

*) Коли приняти, що місячні вплати 10% платні малиб бути опроцентовувані 10% з піврічною капіталізацією, то службовик при пересічній платні 100 зол. місячно по 30-тьох роках дістав би 14.000 зол. При платні 300 зол. — 42.000 зол. Маючи таку готівку, службовик може спокійно доживати старости, живучи лише з відсотків. У З. У. П. У. багато службовиків не дістане навіть з відсотків від зложених ними капіталів.

*) Які поважні фонди можуть найтися в розпорядимости такого Банку, [illegible] докаже хочби таке приблизне обчислення: при постійній вплаті до Банку 300 тисяч річно і 10% опроцентованні фонди зростають протягом 30 літ до квоти пон. 42 міліонів золотих.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Арештування у Львові і в краю.

Польська преса сповіщає, що в дні 3. вересня ц. р. арештувала політична поліція у Львові в звязку з пожежою трибуни й одягалень на площі спорт. клюбу Чорних біля 70 студентів, в яких переведено також ревізії. „Слово Польське" впевняє своїх читачів, що сліди з пожарища вели до Академічного Дому при вул. Супінського.

Також у Станиславові арештовано в дні 2. вересня Степана Ташинського і пять осіб з села Павелча біля Станиславова. Поліція підозріває їх у підпаленні 2 стирт сіна і 1 стирти вівса на шкоду Станислава Менчія в Павелчі в дні 18. серпня ц. р.

Виборчий бльок Центроліву.

Варшавський ендецький щоденник А. Б. Ц. сповіщає, що виборчий бльок Центроліву є вже доконаним фактом. Вже підписано т. зв. засадничий пакт, на основі якого 6 партій лівиці і центра устійнили засади бльоку при виборах і поділ мандатів з державної листи. Протягом найближчих днів вестимуться ще переговори в справі спільної виборчої акції Центроліву в виборчих округах. Сподіються, що в деяких округах Центролів вестиме виборчу акцію без партії християнських демократів.

Спеціяльні виборчі реферати при воєвідствах.

З Варшави сповіщають, що вже 1. вересня ц. р. утворено в міністерстві внутрішних справ спеціяльний виборчий реферат, керму якого обійняв начальник політичного виділу Мисліньский. Одночасно мін-ство внутр. справ веліло утворити подібні реферати по всіх воєвідських урядах.

В цьому рефераті полагоджувати будуть всі адміністраційні, правні і господарські справи, звязані з переведенням виборів.

Французькі летуни перелетіли океан.

З Ню-Йорку сповіщають, що в середу 3 вересня ц. р. летуни Косте і Бельонт, які вилетіли з Франції до Америки щасливо перелетіли Атлантійський Океан і висіли на летунській площі в Кертефільд в год. 19.12. Лет щасливих летунів тривав 37 год. і 12 мін. На летунській площі при висідині французьких летунів був майор Ліндберг. В дні 4. вересня відлетять оба французькі летуни до Даллас, щоб отримати нагороду 25.000 долярів, призначену їм за перелет з Парижа до Даллас.

Заграва пожеж.

В ночі з 2. на 3. вересня ц. р. згоріла в селі Григорові пов. Рогатин стирта конюшини з фільварку Ольги Роэтворовської. Шкода виносить 4.500 зол. Також тої ночі вкрадено з пасовиська коні. Поліція веде енерґійне слідство. Здогадуються, що коні вкрали невідомі справники пожежі, які після підпалу втікли на вкрадених конях.

Після пожежі трибуни „Чорних".

Польська преса сповіщає, що шкода спаленої трибуни Чорних виносить 60.000 зол. Тому то львівський воєвода звернувся до уряду з проханням виплачення допомоги спорт. клюбові Чорних і одночасно звернувся з зазивом до польської преси, щоб візвала суспільність до складання добровільних жертв на відбудову спаленої трибуни. Воєвода перший жертвував на ту ціль 100 зол. Польська преса впевняє далі, що трибуну підпалили українці нібито в тій надії, щоб запалити стайні на Східних Торгах. „Слово Польське" сповіщає, що на площі „Т-ва руханкових забав" поліція мала відкрити під сходами трибуни (?) підложений вибуховий апарат, який міг би спричинити пожежу. А саме під сходами находилася пачка виповнена сильним вибуховим матеріялом, з яким получена була скляна рурочка, наповнена теж плином. Якщо плин доплив би через корок до вибухового матеріялу наступила би пожежа. Крім того біля пачки лежали дві фляшки з бензиною поємности майже пять літер. До того скроплено бензиною цілий деревляний матеріял так, що на випадок пожежі все згоріло би до тла.

Спалення трибуни „Чорних“.

Як ми коротко вже вчора повідомили, в ніч з 2. на 3. серпня згоріла велика трибуна на грищі польського спортового клюбу „Чорні“ у Львові. Спалення цієї трибуни деякі польські газети зразу записали на рахунок „української провокації“ (гл. „Слово Польске“). Зазначити треба, що грище „Чорних“ в останніх часах стояло дуже часто майже цілком безкорисно до вжитку українських спортових дружин, та що українські спортові дружини стояли з клюбом „Чорних“ у тісних товариських звязках. Тому нам здається, що записування цієї пожежі на український рахунок, як акт якоїсь свідомої та пляновоі пімсти чи демонстрації політичного характеру, є щонайменше річчю передчасною. Не є виключене, що цей підпал є провокацією цілком іншого характеру, бо мабуть має на меті спровокувати зірвання усяких дотеперішніх спортових звязків поміж польськими й українськими дружинами, які в широких колах українського громадянства не стрічали ніякого спротиву.

Релігія в комунах.

„Безбожник“ нарікає, що серед робітництва на Рад. Україні релігійний рух міцніє. Дійшло до того, що робітники Донецького Басейну творять релігійні громади і бойкотують розпорядки радвлади. Серед робітництва поширені відозви, в яких накликається видержати у вірности христовій науці. У Дніпропетровську робітники утворили окрему організацію для оборони християнської віри і для боротьби з безбожниками. В кількох містах робітники на мітінґах домагались, щоби комуністи припинили боротьбу з релігією. Релігійний рух закрадається навіть до рільних комун і деякі члени тих комун у свята та неділі не хочуть працювати і запрошують священиків відправляти в комунах богослуження.

Страйк на Чорному Морі.

А. Т. Е. Букарешт. У радянських пристанях Чорного Моря вибух страйк корабельних робітників торговельної фльоти. Робітники оголосили протест проти експльоатації, що панує на кораблях. Кілька кораблів задержалось в Одесі, тому, що робітники відмовились вантажити їх. В Одесі арештовано багато корабельних робітників.

НОВИНКИ

— **Посвячення фундаментів будови Національного Музею у Львові** (вул. Мохнацького 42) довершить Основник Музею О. Митрополит Андрей Шептицький у пятницю 5. вересня, год. 17. попол. На це свято української культури запрошують Президії Кураторії Нац. Музею і Громадянського Комітету розбудови — всіх прихильників мистецтва й науки. — Підписи в пропамятній грамоті і вплати на розбудову Музею просить Управа складати що-дня між год. 15—17.

— **Ревізія й арештування в „Академічному Домі“.** Дня 3. ц. м. над ранком в „Академічному Домі“ у Львові явилась поліція, яка в більшій кількости приїхала автомобілем і збудивши студентів, перевела у всіх кімнатах основну ревізію. Після цього відставлено на поліцію всіх присутних в „А. Домі“ студентів у числі біля 30 осіб для переслухання. В „Акад. Домі“ залишено тільки одного студ. Плахтину. Між арештованими є деякі особи, які випадково попали до А. Д. відвідувати знайомих, як студ. Селеціон із оВлині та один учитель, який втік з Рад. України, а не маючи іще своєї кімнати, мешкав хвилево між студентами.

— **Національний Музей у Львові** (вул. Мохнацького 42) мав у місяцях червень-липень-серпень дорогою дарів, закупна та книгообміну 122 числа (254 предмети) приросту до ч. 28500 включно, головно по іконописи, історії мистецтва та етнографії. Жертводавцями були пп.: судця Березовський-Геник М., о. Біляк І., Боровець Е., судця Берко, о. Голінатий, Ґерус А., о. Дзяма, Дутка, Забринський, д-р Загайкевич В., о. Зрада Т., о. дек. Калиневич, дир. Калиневич С., д-р Коцюба М., Комітети парохіяльні в Артасові, Заліктах і Почапах, о. Левицький В., Левицький М., о. Лабач І., о. Матвіейко. Міністерство Освіти у Римі, Мондржейовський Д., д-р Панайтеску П., Потелицька С., Потурай І., о. Пристай О., Слюзинська О., Стрипко Р., Таранушенко С., Тарновецький В., Тесля Г., д-р Цегельський Р., д-р Цігара А., Янушевич Л. — Управа Музею складає їм усім за це щиру подяку. Музей відвідало в сім часі 570 осіб, в тім 14 прогульок. Дня 20. ц. м. начато вступні роботи біля розбудови. Звезено кімань і пісок, загашено вапно і приготовано цеглу на фундаменти. Положено перший ряд банкету. Посвячення відбудеться після покладення усеї лави банкетів.

— **З хроніки пожеж.** Пишуть нам: В ночі з 28-го на 29-го м. м. в год. 1.30 згоріла на гр.-кат. приходстві в Лісниках, пов. Бережани, стайня з худобою та інвентарем. Шкода: 2.700 зол. Причина пожежі незнана. Догадуються, що підложе її має характер політичний. В ночі з 30-го на 31. в год. 9. згоріла стодола лісничого в тім самім селі Лісниках. Шкода 1.500 зол.

— **По 5 золотих за пожежу.** Під таким заголовком містить „Ілюстровани Курер Цодзєнни“ із 4. вересня новинку, яку поміщуємо у дослівному перекладі без коментарів: „Перед недавним часом сповіщали ми нераз про безліч пожеж під Плоцьком. Огнева сторожа і поліція були супроти цих випадків цілком безрадні. Нарешті в ході слідства арештовано якогось чоловіка умово хорого, якого підозрівали в підпалах. Підозріння було безпідставне і його звільнено. Дальше арештовано трьох хлопців, а саме Станислава Бавмана, Тадея Корнацького й Осипа Коперського. Всі три призналась, що підкладали вогонь. Дальше виявились сензаційні подробиці. **Цих хлопців намовляв до підпалів місцевий начальник огневої сторожі** Станислав Малецький, який **достарчував їм пальних матеріялів нафти і бензини.** За підложення вогню **хлопці діставали по 5 золотих.** Малецького арештовано і він признався, що до злочину штовхнула його жалоба слави. Він хотів вивищитись, як знаменитий керівник пожежної сторожі та **здобути хрест заслуги.** Серед пошкодованих находиться 48 господарств, які понесли високі втрати, що сягають суми 1 міліона. Амбітний начальник пожежної сторожі арештований.

— **Знову чужинці про гуцулів.** Німецький радіожурнал „Европа Штунде“ містить статтю про Надренщину і Гуцульщину, порівнюючи ці обидві країни що до краси. У згаданій статті читаємо, що гуцули є великі приятелі німецького народу як і всі русини, що гуцулки носять тільки фартухи нище бедрів, а горішна часть тіла зовсім нага, що на Гуцульщині ширяться венеричні недуги, які десяткують населення. Читаємо там теж, що Гуцульщина своєю культурою стоїть аж 2000 літ за західними народами, що всі гуцули анальфабети і живляться тільки мясом кріликів, заяців і диких кіз, зловлених пастками. Гуцули такі дикі, що як побачуть автомобіль чи фотоґрафічний апарат, то втікають зі страху в печери або лягають на животи на землю та заглядають під автомобіль, питаючи, де сховані коні, які тягнуть авто. Не треба додавати, що гуцули бачили більше автомобілів ніж автор статті, Ганс Прівім має в мозку зводів, та що в цій статті стільки правди, скільки в автора статті льоґіки і знання.

— **Свято Седану.** Німецькі націоналісти святкували 1. вересня ц. р. роковини великої битви під Седаном в р. 1870. Старі ветерани, що брали участь в цій битві помістили в часописах багато цікавих спогадів та статтей, які дишуть духом реванжу супроти Франції.

— **Реєстрація чоловіків уроджених 1912 року.** Львівський маґістрат зарядив реєстрацію усіх чоловіків роджених 1912 року, які мешкають у Львові. До реєстрації треба зголошуватись найдалі до 30. вересня в міськім комісаріяті свого замешкання, долучивши метрику, карту зголошень і шкільні свідоцтва. За невиконання цього розпорядку кара 500 зол.

— **„Державне видавниче обєднання України“.** Київська преса сповіщає, що за постановою Раднаркому У. С. Р. Р. Державне Видавництво України обєднується із Книгоспілкою, з „Радянським Селянином“, з „Культурою“ та іншими видавництвами. Всі ці видавництва разом творитимуть „Державне Видавниче Обєднання України“, яке сконцентрує весь видавничий рух У. С. Р. Р. Дня 1. жовтня всі права й обовязки окремих видавництв перейдуть в руки „Державного Вид. Обєднання України“.

— **Чуда на Рад. Україні.** Антирелігійна боротьба більшовиків викликує серед релігійного населення на Україні жахливі настрої, які виявляються тим, що віруючі ждуть чуда, кари божої, страшного суду, тощо. „Пролет. Правда“ пише, що на Київщині в ріжних селах селяни вірять, що образи в їх хатах обновилися, побожні люди сходяться до тих хат, де сталось чудо, цілують образи, моляться і т. д. Часопис звертає увагу комуністів на ці забобони та бачить у цьому спекуляцію попівства і куркулів та твердить, що „чуда“ використовує контрреволюція для своїх цілей.

— **Після катастрофи на Дніпрі.** У київськім суді закінчилась розправа проти управителя моторової фльоти на Дніпрі Демяненка, якого судили за те, що 10. серпня підчас бурі на одному човні через необережність затонуло 7 осіб. Суд визнав, що в цьому нещастю були винуваті самі пасажири. Демяненка звільнено.

— **Тлінні останки дослідника бігуна Андрейого,** які найдено після 30 літ перевезено кораблем до Тромпсу. Записки і щоденник цього дослідника, найдені при нім, мають кількасот сторін, але деякі частини вже знищені і їх не можна відчитати.

— **Ще одна артистка вбивниця.** Артистка букарештенського театру Паліківну, жінка високого урядовця поліції, вистрілом з револьвера вбила свого чоловіка за те, що він зраджував її. Артистку арештовано.

— **Злінчували двох неґрів.** В Маріон, Індіяна, товпа добула з арешту двох молодих неґрів, Томаса Шиппа і Ейба Смита і повісила їх на подвірі суду. Оба молоді неґри напали були на молодого білого хлопця Клода Дітера, коли він вийшов на прохід із нареченою. Товпа була дуже розярена. Вона розбила двоє сталевих дверей, поки дістала неґрів у свої руки. В товпі було до 1000 осіб.

— **Форд за 10-місячним роком праці.** Ґазета „Бордер Стейтс Стар“ з Виндсор, (в Канаді) помістила розмову з Генрі Фордом. В тій розмові Форд каже, що він вірить, що в автомобілевому промислі прийде до 10-місячного року праці. На думку Форда цим робом можна в тому промислі запевнити робітникам постійну роботу, а в літі дати їм 2-місячні вакації, бо і так літній час не пригожий для праці в такому промислі.

— **„Краса всесвіту“.** Торік красою всесвіту вибрано австрійську дівчину, Лісл Ґоллярбайтер з Відня. А цього року те відзначення на конкурсі в Ґалвестон, Тексас, осягнула американка, Дороті Делл Ґофф з Ню Орлінс, Луізіяна. Вона наперед добула титул Місс Ню Орлінс, відтак Місс Америка, а вкінці Місс Юниверс, цебто краса всесвіту. Дороті Делл гарна, високого росту, дуже правильної будови тіла, із золотистим волоссям і має 17 літ. Вона дістала нагороду в сумі 2.000 долярів і оферти виступати, як артистка для фільмових театрів. Панна Делл знала, що вона гарна, але гадала що на конкурсі будуть ще кращі і була двічі мило счудована, що добула титули Місс Америка і Місс Юниверс.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 3. вересня ц. м. масло експортове 4·30 зол.; десерове 4·20 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·60 зол.

Тенденція цін масла знижкова.

Листування Редакції.

Інж. Юрій Ш. Львів. Правда, що „Діло“ за старе, але й Ви за молоді, щоби його читати

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 4. вересня, година 8. вечором „Жайворонок".

Пятниця, 5. вересня, година 8. вечором „Травята".

Субота, 6. вересня, година 8. вечором „Жидівка".

Малий Міський Театр:

Четвер, 4. IX. „Папа кавалер" Карпентера.

Театр „Ріжнородностей" (в Народнім Домі):

Четвер, 4. IX. „Перемога".

Кіна.

АПОЛЬО: Парада любови і звукові додатки.
КАСІНО: Королі пустині.
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Нове життя.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Нібелюнги.
ОАЗА: Любов козака.
ПАЛЯС: Весілля в Голлівуді.
ПАН: Танцюристка з Москви.
ПАСАЖ: Тисяча долярів нагороди і звукові додатки.
ХИМЕРА: Весна почувань.
ПРОМІНЬ: Загін дочка шейха.
СТИЛЕВЕ: Чорний орел і Опирі Варшави.
ФАТАМОРГАНА: Два покоління і Невинна.
УТІХА: Бастер Кітон: Чоловік, що крутить і Капітан Гарард.

Програма радіо.

Пятниця 5. IX. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові платн. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Концерт на мандоліні. **Берлін** (418) 16·30 Музика Верді. **Стокгольм** (436) 18·20 Кабарет. **Прага** (487) 21·40 Популярні пісні. **Відень** (516,3) 16·30 Академія. **Будапешт** (550) 12·05 Концерт. **Харків** (426) 19·00 Українська музика. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСА Й. Гіршпрунга **Личаківська 34.** Вписи на однорічний торговельний курс для молоді і піврічний для дорослих відбуваються щодня від 10—12 і 4—7. Стенографія. Писання на машинах. Наука 4. IX. н. р. 435 2—3

КІМНАТА до винайму: одна від зараз, друга від 1. жовтня. Тарновського 7. І. пов. Ольга Рудницька, 3—5 попол. 429 2—5

ФОРТЕПЯНИ, піяніна, фісгармонії, нові, вживані, краєві, заграничні, купує, випозичає, міняє, продає, довгорічниці сплати існуючий 51 літ „Дім Шопена", Львів, Сикстуська 11. Український персонал. 434 2—10

ВПИСИ до 1 річ. школи купецької підготовки з правом прилюд. на 1 річ. і 5 міс. торговельні курси. На курси стенографії і писання на машині приймає і дає інформації **Наукове Заведення З. Ольшевського Львів, Куркова ч. 28. тел. 31—14** від 9—12 і 4—6 з винятком неділь. В школі зворот шк. оплати за діти держ. урядовців і функціонарів. Незаможнім випозичаємо підручники. 395 4—4

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик, прецизійні, продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. 2468

ПОКІЙ З ТЕЛЕФОНОМ найже в середмісті для українця від зараз до відналму. — Відомість до Адміністрації „Діла" для „Покій з телефоном". 438 2-2

ВІДНАЙМУ покій з окремим входом. Клушинська 10/1. 320 1—2

ПРОДАМ розписані Служби Божі на чотири голоси. Адреса Василь Сотор, Львів Личаків 157. 451

З ВЛАСНОЇ ПІДГІРСЬКОЇ ПАСІКИ посилаю 5 кг. меду в бляшанкою оплатно 21 зол. Т. Турчин, емер. упр. шк. Самбір, Коперника 39. 320 1—2

УЧЕНИЦІ, студентки найдуть поміщення по умiркованих цінах. Покій сонячний, харч солідний і здоровий. Родинна опіка — фортепян дома. Гофмана 14. I. пов. Інж. Пйотровська. 449

УНЕВАЖНЮЄТЬСЯ вкрадені „dowód osobisty" і військову книжечку на імя Степан Станкевич, річник 1905, виставлену через П. К. У. Чортків. 448 1—3

ПОЗІР КООПЕРАТОРИ! ПОЗІР КООПЕРАТОРИ!

Р. С. У. К. видає як і минулого року

КАЛЄНДАРЕЦЬ
Українського Кооператора
НА 1931 Р.

Календарець у полотняній оправі на дуже доброму папері вийде в місяці жовтні ц. р. і буде містити окрім календаріюма ріжні відомости конечно потрібні кожному кооператорові. Кожна українська промислова кооператива повинна помістити в календарці свій анонс. Анонси приймає адміністрація Г. К. Ч. до дня 25. вересня ц. р. по ціні: 1/1 сторінка 80·— зол., 1/2 стор. 45·— зол., 1/4 стор. 30·— зол.

В тексті ціни о 50 відс. дорожчі.

Надсилайте анонси! Присилайте замовлення!

БАГАТИЙ урядник одружиться з гарною та господарною панною або вдовицею до 35 літ передусім з гарною сиротою. Зголошення з фотографією до адміністрації „Діла" під Явор. Фотографію зверну. На зголошення без фотографії не відповім. 447

ІНТЕЛІГЕНТНА, пристійна старша панна пошукує посади газдині, або опікунки дітей на селі. Найраще у пароха або вчителя. Зголошення під „Зоря". 445

СОЛІДНОГО інструктора або інструкторку пошукую до уч. VI. кл. гум. Зголошення о. Кость Шеремета, Кунашів п. Болшівці. 444 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Специяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

Подяка.

В кожному горю, яке би воно не було співчуття для прибитих тим горем є одинокою розрадою. Всевишньому подобалося забрати нам найдорожчого мужа, Татка і Дідуня бл. п. о. Стефана Лежогубського, пароха Свистільник; після цієї невіджалованої втрати і в великім горю почуваємося до великої вдячности тим, що своїм співчуттям злагодили нам біль.

В першій мірі щиро дякуємо Вельми достойному д-ру Т. Гвоздецькому, що як довголітний друг помершого і як знаменитий лікар старався в тій невилічимій недузі злагіднити терпіння, кріпив на дусі та піддержував надію до останніх хвилин його життя. Дякуємо і Впрп. о. К. Куницькому, парохови Шумляни за приготування помершого на вічну дорогу та за сердечні слова потіхи, відтак дякуємо Впреподобному о. Деканові О. Лопушанському, парохови Чагрова за провід у похоронах, як і рівнож за участь у тихже всім присутнім Отцям кондекадальним.

Зокрема дякуємо Впреподобним Отцям Совітникам: Йосифови Яворському деканові рогат., Миколі Вергунови пароховии Нараєва і Василеви Соловійови пароховии Пукова, які без огляду на далеку дорогу прибули віддати останню прислугу помершому, а нас потішити в такім великім горю.

Щире Спасибі Впреп. Отцям: Тальчакови пар. Сернок сер. і Ад. Гвоздецькому пар. Чернева за гарні і щирі прощальні проповіди. Дякуємо і Тобі Дорогий Отче Стефане Городецький і Твоїй жінці, що Ви виявили нам у тих сумних хвилинах тільки співчуття і помочи, а Впов. п. Руданським за співчуття та прислуги.

Вкінці дякуємо всім парохіянам Свистільник, Дитятина, Скоморох старих і Липиці, які прибули віддати останню прислугу теперішньому і бувшому пароховн. Хай Бог усіх Вас нагородить за Ваші труди та добре серце.

450 **Жінка, діти та внуки.**

Свистільники 26/VIII 1930.

о. В. Чопей, зять.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 6-10

ФУТРА

мужеські і жіночі, готові, як також усіляку перерібку найдешевше і солідне викінчення — поручає

Ф-ма **К. ЦВИНАР**

ЛЬВІВ

364 3—5

вул. Крива 10 біля Гіпот. Банку. **вул. Руська 18** Тел. 36—64.

Лічничі зела

на підставі приписів славних лікарів, проти недуг жолудка, кишок, легенів, нервів, печінки, нирок, міхура, гемороїдів, уплавів, обструкції, жовчевих каменів, кашлю, астми, блідниці, склерози, артретизму, ревматизму і т. п. — Жадати безплатно повчаючої брошури. Адрес: Liszki — Аптика. 453 1-8

Подяка.

Невмолима смерть, спричинена безпосередньо посторонніми чинниками, і то в часі, коли Покійний фізично і психічно чувся добре і коли всі її якнайменше сподівалися, перетяла нитку життя Найдорожчого нашого Брата, Вуйка, Стрийка і Дядьки, **Д-ра Николая Сабата**, довголітнього Директора Української Гімназії в Станиславові, а в останнім часі у Львові.

В тім тяжкім горю, яке нас стрінуло, відрадою для нас були ті численні сердечні слова співчуття, з якими приятелі Покійного до нас поспішили.

Нехай нам вільно буде цею дорогою подякувати всім тим, які чи то особисто чи письменно передали нам своє співчуття в нашім болю.

Але передовсім дякуєм щиро всім тим, які віддали останню прислугу Найдорожчому нам Покійному в похоронах у Залісцях коло Ходорова дня 7. серпня і в Станиславові дня 8. серпня н. р.

В першій мірі складаємо горячу подяку Преосвященному Д-рові Іванові Лятишевському за звеличання похоронного обряду особистою присутністю і всім Високопреподобним і Всесвітлішим Отцям Духовним, а саме: Високопреподобним і Всесвітлішим Отцям Крилошанам, С. Ректорові Д-рові Бойчукові і Проф. Д-рові Баранові, Впр. О. Деканові Янкевичеві з Ганусовець, О. Сов. Проф. Д-рові Цегельському, О. Деканові Гірнякові з Ямниці, О. Сов. Послові Ганушевському з Угорник, О. Сов. Ісаєвому з Креховець, О. Кат. Гонятквичеві О. Дудкевичеві, О. Кат. Гореньові, які взяли участь у похоронах Покійного в Станиславові і Високопреподобним Отцям: О. Сов. Митр. Конс. Проф. Ладзі зі Львова, О. Сов. Довгому з Ходорова, О. Містодеканові Мельничникові з Молотова, О. Кат. Хавдюкові з Жидачева, О. Сов. Соловієві з Пукова, які не жаліли труду і прибули до Залесець, щоб покинувшого нас Покійного виправити в далеку-далеку путь.

Дякуємо щиро ВП. Панові Проф. Д-рові Копистянському зі Львова і ВП. Панові Проф. Д-рові Рибчинові зі Станиславова за сердечні прощальні слова над могилою.

Дякуємо дальше ВП. Панові Візитаторові Кесгліхові, Делегатові Кураторії ВП. Директорові Піскозубові, Делегатові філії Акад. гімназії у Львові Вп. Проф. Полякові, Вп. Делегатам Учительського Збору зі Львова, Вп. заступн. Директора Проф. Адріяновичеві, Вп. Професорам Балакимові, Клапоущакові, Копистянському й Пушинському і дорогим довголітнім співробітникам Покійного у Станиславові, а саме: Вп. Директорові Джерджові, Вп. Професорам Бойцунові, Ганинському, Голембйовському, Данишеві, Марковичеві, Мацьковому, Рибчинові, Ростинському, Целевичеві і Чайківському, з яких декотрі прибули з літниськ, щоб віддати останню прислугу свому довголітньому Товаришеві праці і Директорові.

Складаємо вкінці подяку всім тим численним приятелям і знайомим Покійного, які попрощали Його своєю присутністю на похоронах і відпровадили тлінні останки на місце вічного спочинку.

А Тобі, Брате Іване і Талю, які ним опікувалися у своїй хаті в Залісцях до дня Його нечайної смерти та на яких під тодішню неприсутність нашу впав весь тягар горя і трудів по смерти Миколя, окремо стократне Спасибіг!

Володимир і Бронислав Сабат — брати, Ірена Мацьків з мужем і дітьми, Евген і Стефан Іваницькі — сестріни.

Косів, дня 1. вересня 1930. 455

П. П. Столярі!

Повідомляємо, що з сьогоднішнім днем ми значно зредуковали ціни **дикт і форнірів** і поручаємо їх **у великому виборі і на догідних умовинах.**

УВАГА: **Дикти сухо клеєні. Меблеві філюнки** з ріжних форнірів від міри. Спеціяльні **меблеві філюнки** модельово-комбіновані в артистичнім виконанні. — Доручення з провінції виконуємо до днів 3. 427 3—3

Альтбах і Берец, С-ка з обм. порукою

Львів, вул. Слонечна 27. Телеф. 43—16

Конц. школа крою і шиття

М. Козловської

ЛЬВІВ, Академічна 22.

1. Трилітні фахові курси. 386 3-5
2. Вечірні курси для працюючих осіб по знижених цінах.
3. Спеціяльні 3 місячні курси жіночого і діточого крою для пань з інтелігенції до власного вжитку

Вписи щодня від 10-тої до 2-гої.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10